

Esipuhe

Seuraavan tiivistetyn yhteenvedon olen tehnyt oppaaksi niille, jotka haluavat pysyä kokonaisuuden ja syy-yhteyksien kartalla lukiessaan vapaussodan ajasta kertovia tositarinoita, yksittäisiä henkilöhistorioita ja suoranaista propagandaa. Valitettavan usein huomio kiinnitetään toisarvoisiin seikkoihin, jossitteluun ja harhaanjohtajiin. Lausutun ja kirjoitetun toiveajattelun, luulottelun ja valehtelun sijaan olen pitäytynyt tapahtuneessa sekä niissä henkilöissä, jotka omalla sarallaan kirjoittivat niin hyvillä kuin huonoilla saavutuksillaan historiaa.

Helsinki 28.7.2008

Jyrki Uutela

SUOMEN VAPAUSSOTA JA LENININ SOTURIT

Mannerheim on luonnehtinut vapaussodan aikaisia vastustajiaan Leninin satureiksi. On hyvä palauttaa nykylukijan mieleen muutama perustelu valkoisen kenraalin naulan kantaan osuneelle päätelmälle.

Leninin salainen veljeskunta ja bolsevismin synty

Bolsevismi (enemmistöläisyys) oli Leninin omalle vallankumouslinjalleen 1902 Lontoon sosialistikouksessa antama nimitys.¹ Samalla hän nimitti vastustajansa mensevikeiksi (vähemmistöläisiksi), vaikka totuus numeerisesti laskettuna tuli vielä pitkään olemaan juuri päinvastainen. Leninin ideologiana oli valtaansäilyminen.² Tämän tavoitteen saavuttamiseksi hän vaihtoi oppinsa ulkopuolisille tarkoitettua sisältöä aina tarpeen mukaan.³ Ainoa pysyvä linja oli bolsevistinen kumous ensin Venäjällä ja sitten koko maailmassa.⁴ Kirjoituspöytänsä ääreltä, kynän miekalla sivaltaen, Lenin kasvatti omaa veljeskuntaansa yhä ammattimaisemmaksi ja laajemmaksi. Hän käytti häikäilemättömästi kaikkia keinoja bolsevismin edistämiseksi. Nimi Lenin on yksi hänen 160:stä aliaksestaan.⁵ Rahoitus järjestyi rikkaiden vallankumouksellisten lahjoituksista, enemmän ja vähemmän vapaaehtoisista testamentteista,⁶ läntiseltä työväenliikkeeltä, kirjojen ja kirjoitusten julkaisupalkkioista, mutta ennen kaikkea rikollisliigojen kautta. Stalin on tunnetuin tällaisen Leninin varainhankintaryhmän johtajista eli pankkiryöstöjen, rahankuljetuskaappausten, kiristyksen, salamurhien ja väärennösten mestareista.⁷ Suomessa tällainen bolsevikiliigojen toiminta oli vilkkaimmillaan 1905 – 1907, jolloin johtajina toimivat pietarilaiset bolsevikit Adolf

---

1 Service, Lenin s. 185

2 Service, Lenin s. 10

3 Service, Lenin s. 166-168

4 Service, Lenin s. 115, 480-481

5 Service, Lenin nimiluettelo XV

6 Service, Lenin s. 222, 228

7 Radzinski, Stalin s. 60-62

Taimi sekä Jaakko ja Jukka Rahja.⁸ Ensimmäisen maailmansodan aikana Saksan keisarikunta tuki ratkaisevasti bolsevikkeja myös rahallisesti.⁹ Järjestön kansainvälisyydestä saa hyvän käsityksen, kun tarkastelee sen johtohenkilöiden asuinpaikkoja vuosien 1900–1917 aikana. V.I.Lenin majaili 12:lla¹⁰, Alexandra Kollontai 11:illä ja Lev Trotski 8 paikkakunnalla Euroopassa Lontoon ja Pietarin välillä sekä New Yorkissa. Suomesta kehittyi bolsevikkeille tärkeä tukialue ja reitti Länsi-Eurooppaan. Suomen autonominen asema ja Venäjää liberaalimpi kansalaisoikeuslainsäädäntö tarjosivat Venäjän valtakunnan sisällä edullisen toimintaympäristön bolsevikkeille.¹¹ Kollontai, jonka äiti oli suomalainen ja isä ukrainalainen, toimi ammattivallankumouksellisena Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Hän julkaisi suomeksi kirjan naisen asemasta vuonna 1903 ja ohjeet vallankumouksen tekemiseksi Suomessa vuonna 1908. Lenin tuli 1905 Suomen kautta Pietariin hyödyntämään Japanin sodan heikentämän Venäjän levottomuuksia. Kun vallankumous ei onnistunutkaan, Lenin vetäytyi Suomeen 1906 kirjoittamaan sekä organisoimaan uutta vallankumousyritystä.¹² Vuodet 1905–1907 olivat Suomessa vilkasta bolsevikkien maanalaisen työn aikaa. Tampereen bolsevikkikokous 1905 oli erityisen merkittävä, olihan osanottajien joukossa Leninin lisäksi Trotski ja itse Josef Stalin,¹³ tosin silloin Koba nimisenä. Lenin jatkoi verkostonsa rakentamista ja painatti ”Proletaari” ja ”Vperjod” -lehtiään Viipurissa Östra Finlandin kirjapainossa. 1907 joulukuussa Lenin joutui pakenemaan Suomesta Länsi-Eurooppaan Venäjän salaisen poliisin Ohranan päästyä hänen jäljilleen,¹⁴ mutta järjestö oli jo tukevasti istutettu Suomeen.

Bolsevikkien toiminta Suomessa

Ensimmäisen maailmansodan sytyttyä 1914 Suomessa tehty bolsevikkien organisaatiotyö osoitti voimansa. Kesellä raivoavaa suursotaa Lenin saattoi johtaa liikettään lähettämällä tekstinsä Sveitsistä Kollontaille Osloon,¹⁵ josta Kollontai hoiti viestit Suomen kautta Pietariin Leninin siskolle. Kun maaliskuun vallankumous 1917 syrjäytti tsaarin ja antoi uuden mahdollisuuden bolsevikki-kaappaukseen Pietarissa, toimi veljeskunta salamannopeasti myös Suomessa perustaen jo samassa kuussa 15 hengen toimiston Helsingin Korkeavuorenkadulle.¹⁶ Kesällä 1917 kyseinen toimisto muutti sosialidemokraattien avustuksella senaatin kirjapainoon, jossa oli hyvä painaa propagandalehtiä.¹⁷ Vahvistuttuaan bolsevikit saattoivatkin vuoden 1918 alussa muuttaa Helsingin punakaartin kanssa ”Smolnaan”.¹⁸

Bolsevikkisoluttautujat saivat paljon aikaan ollessaan Suomessa vuonna 1917. He suorittivat neljä rinnakkaista vallankaappausta Suomessa ja avustivat ratkaisevasti Pietarin lokakuun vallankumousta. Ensinnäkin Helsingissä ollut

---

8 Tarkka et al., Itsenäisen Suomen historia 1 s. 138-139

9 Radzinski, Stalin s. 104-105

10 Service, Lenin kartta nro 2

11 Service, Lenin s. 214-215

12 Service, Lenin s. 215

13 Radzinski, Stalin s. 59

14 Service, Lenin s. 218

15 Service, Lenin s. 279

16 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 45

17 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 46

18 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 206

Itämeren laivasto joutui Pavel Dybenkon johdolla bolsevikkien komentoon.¹⁹ Toiseksi bolsevikit nousivat 1917 lopussa enemmistöksi Venäjän Suomessa olevissa maavoimissa, jonka taitavimpana vallankumoussotilaana toimi eversti Svetsnikov Tampereella.²⁰ Kolmas kaappaus tapahtui sosialidemokraattisessa puolueessa, jossa kesällä uudet vallankumousradikaalit nostettiin puolueen johtoon.²¹ Syksyllä he perustivat korkeimman vallan työväenliikkeessä ottaneen neuvoston (toimeenpanevan elimen) Leninin ohjeiden mukaan.²² Näissä juonitteluissa tärkeintä osaa näytteli Pietarissa syntynyt ja asunut Helsingin bolsevikitoimistoon kuulunut Adolf Taimi.²³ Hän onnistui soluttautumaan sosialidemokraattien puolueoimikuntaan, em. toimeenpanevaan elimeen ja myöhemmin kansanvaltuuskuntaan sota-asiain ministeriksi.²⁴ Neljäs, mutta ei vähäisin kaappaus suoritettiin poliisivoimissa. Kenraalikuvernöörin alainen Suomen miliisilaitos hajosi maaliskuun vallankumouksen myötä ja tilalle astuivat monella paikkakunnalla bolsevikijohdon alaiset punakaartit.²⁵ Helsingin punakaartia johti Kustaa Rovio, joka hänkin oli Pietarin bolsevikkeja.²⁶ Rovio piilotti Helsingin poliisipäällikkönä toimiessaan Leninin asuntoonsa Sörnäisten rantatie 1:een, sosialistijohtaja Aleksandr Kerenskin määrättyä kaikki bolsevikijohdajat, Stalinia lukuun ottamatta, vallankaappausyrityksestä epäiltynä pidätettäviksi kesällä 1917. Näin maailmanhistorian taitavin vallankumousjohtaja Lenin oli Suomessa heinäkuusta syyskuun loppuun valmistelemassa vallankumousta Pietarissa ja Suomessa.

Bolsevikkien vaikutus näkyi Suomessa vuoden 1917 aikana. Toukokuussa oli 115:llä paikkakunnalla väkivaltaisia maatalouslakkoja,²⁷ jotka lamauttivat ruoantuotantoa. Koko vuoden jatkuivat ruokavarastojen hävittämisiin johtaneet mellakat eri puolilla Suomea,²⁸ Leninhän käytti Venäjälläkin nälkää vallankumouksen välineenä.²⁹ Aseiden etsinnät ja takavarikot kiihtyivät vuoden 1917 loppua kohti.³⁰ Tarkoituksena oli estää parlamentarismien kannattajien aseellinen vastarinta. Näyttävimpiä näistä operaatioista oli Saksanniemen ratsupoliisikoulun hävitys.³¹ Poliittiset murhat olivat käytössä bolsevististen punakaartien hallitsemilla alueilla. Noin 40 suomalaista siviiliä ja vielä enemmän valkoisia venäläisiä tapettiin Suomessa vuoden 1917 aikana. Murhia eivät perusteilla olleet suojeluskunnat suorittaneet yhtäkään, vaikka bolsevikit jo olivatkin nimenneet ne lahtarikaarteiksi.³²

---

19 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 108

20 Svetshnikov, Vallankumous ja kansalaissota Suomessa 1917-1918 s. 41

21 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 71

22 Tiainen et al, Vuosisatamme kronikka s. 222

23 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 204

24 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 226

25 Svetshnikov, Vallankumous ja kansalaissota Suomessa 1917-1918 s. 47

26 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 102

27 Tiainen et al, Vuosisatamme kronikka s. 213

28 Tiainen et al, Vuosisatamme kronikka s. 217-218

29 Service, Lenin s. 103

30 Lappalainen, Hannes Ignatius, Mannerheimin harmaa eminenssi s. 170

31 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 43

32 Paavolainen, Poliittiset väkivaltaisuuudet Suomessa 1918 I s. 38, 53, 90

Brest-Litovskin rauhanneuvottelut

Poliittisten toimien ajoitus osoittaa bolsevikkien tilanteenhallintaa. Marraskuun yleislakko Suomessa järjestettiin tukemaan lokakuun vallankumousta Pietarissa³³ (huom. ajanlaskun ero: lokakuun vallankumous tapahtui 7.11.1917, Venäjällä silloin yhä käytetyn vanhan juliaanisen kalenterin mukaan 25.10.). Bolseveikeille oli tärkeää varmistaa, etteivät Kerenskin hallitusta tukevat joukot päässeet Suomesta Pietariin. Vallankumous jäi Suomessa tekemättä marraskuussa, koska yleislakon pääorganisaattori Otto Ville Kuusinen ei ollut aivan varma bolsevikkien voitosta Pietarissa, eikä tulevan Neuvosto-Suomen hallituspaikoista oltu sovittu vallankumouksellisten kesken.³⁴

Joulukuun alussa 1917 alkoivat Saksan ja Venäjän aseleponeuvottelut Brest-Litovskissa. Suomi uhkasi jäädä Venäjän etupiiriin³⁵ ja jääkäritkin olivat ”internoituina” Libaussa.³⁶ P.E.Svinhufvudin senaatti julisti Suomen itsenäiseksi saavuttamatta kuitenkaan käytännön tilanteeseen mitään muutosta.³⁷ Bolsevikit jatkoivat valtansa lujittamista. Brest-Litovskin neuvotteluissa. Leninin ja erityisesti Trotskin tavoitteena oli saada Euroopan työväenluokka yhtymään tulevaan maailmanvallankumoukseen³⁸ lupaamalla tavoitteikseen rauhan, ei sotakorvauksia, ei alueluovutuksia sekä kansojen itsemääräämisoikeuden. Lenin tunnusti osittain Suomen itsenäisyyden 31.12.1917, täysin itsenäinen Suomi olisi kuitenkin vasta suomalais-venäläisen sekakomission sovittua yksityiskohdista. On huomioitava, että Leninillä ja kansallisuusasiain kansankomissaari Stalinilla ei ollut aikomustakaan päästää Suomea käsistään, sillä bolsevikit eivät koskaan nimenneet edustajiaan komissioon.³⁹ Valta oli eteläisessä Suomessa vuodenvaihteessa 1917-1918 niin täydellisesti bolsevikkien käsissä, että Mannerheim siirsi aktiivisen sotilaskomitean kiireimmiten Vaasaan, etteivät sen jäsenet joutuisi pidätetyiksi.⁴⁰ Mannerheim itse joutui matkallaan Vaasaan vaikeuksiin puhuttuaan Tampereella liian hyvää venäjää. Paikalle tulleen suomalaisen rautatievirkamiehen onnistui kuitenkin vakuuttaa venäläiset sotilaat väärin henkilöpaperien aitoudesta ja pelastaa ylipäällikkö vangitsemiselta.⁴¹ Julistus joulukuun 6.:na ja Leninin itsenäisyystunnustus olivat siis käytännössä pelkkää sanahelinää.

Tammikuussa 1918 Brest-Litovskin rauhanneuvottelut polkivat paikallaan Trotskin odottaessa maailmanvallankumousta ja pitkittäessä tahallaan neuvotteluja.⁴² Saadakseen paremman neuvotteluaseman ja kiihdyttääkseen vallankumoushaluja Euroopassa bolsevikit painostivat keppiä ja porkkanaa käyttäen suomalaiset sosialidemokraatit mukaan vallankumoukseen 28.1.1918. Keppi oli bolsevikkien johtamien helsinkiläisten punakaartien uhkaus aloittaa itse vallankumous⁴³ ja porkkana Rahjan lupaama aseiden, 15.000 sotilaan ja ruoan

---

33 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 123

34 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 126

35 Wheeler-Bennett, Brest-Litovsk, the forgotten peace karttaliite

36 Lauerma, Jääkärien tie s. 104

37 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 163-164

38 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 198-199

39 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 190

40 Hannula, Suomen vapaussodan historia, s. 45

41 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 257

42 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 191, 200

43 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 206

toimittaminen Pietarista kansanvaltuuskunnan käyttöön. Niinpä Trotski saattoi palata Brest-Litovskiin hyvillä mielin juuri samaisena päivänä 28.1. jatkamaan rauhanneuvotteluja, semminkin kun samanaikaisesti alkoi bolsevikkien offensiivi myös itsenäiseksi julistautunutta, neuvotteluihin osallistunutta Ukrainan itsenäisyysliikettä "Radaa" vastaan.⁴⁴ Kaikki näytti Suomessa Leninin näkökulmasta sujuvan hyvin. Pietarin bolsevikki Jukka Rahja sanoikin, että "Suomen proletariaatti on onnellisemmassa asemassa kuin monen muun maan työväki, koska sillä ei ole vastassa aseistettua porvaristoa".⁴⁵

Vapaussodan alkutapahtumat

Suomen onneksi virallisen politiikan ulkopuolella toimineet vapaaehtoiset itsenäisyysaktivistit eivät olleet toimettomina. He olivat venäläisen ja suomalaisen vainon varjossa luoneet jääkäri liikkeen ja suojeluskunnat, jotka tuona kohtalokkaana hetkenä 28.1.1918 olivat kenraali Mannerheimin johtamina ainoa voima, joka pystyisi pysäyttämään bolsevismin etenemisen Suomessa. Bolseveikeilla oli tavoitteena jatkaa Tornion kautta Ruotsiin siellä odottavien aateveljien tueksi.⁴⁶ Mannerheimin uskalias venäläisten joukkojen aseistariisunta Etelä-Pohjanmaalla osoitti loistavaa tilannetajua ja venäläisten mielialojen tuntemusta. Bolsevikit olivat päässeet valtaan hajottamalla vanhoja rakenteita, joita he nyt vallassa ollessaan olisivat tarvinneet. Venäläinen bolsevikkieversti Svetsnikov huomasi joukkojensa johtamisen entistäkin vaikeammaksi, kun vastassa olikin yllättäen noussut valkoinen armeija puolustuskyvyttömien siviilien sijaan.⁴⁷ Tosin valkoisia oli vielä kovin vähän ja jääkäritkin sekä Saksan lupaamat aseet odottivat Brest-Litovskin neuvottelujen käännteitä. Venäläisten hyvin aseistettu armeija iski vapaussodan alussa punaisten avustamana⁴⁸ ylivoimaisen lukumäärän turvin valkoisten improvisoitua rintamaa vastaan Ahlaisissa, Vilppulassa, Mäntyharjulla, Ahvolassa ja Raudussa.⁴⁹ Oli suoranaan ihme, että rintama kesti. Tärkeänä osana valkoisen armeijan menestykseen vaikutti rintaman pohjoispuolisten alueiden nopea haltuunotto ja rauhoittaminen.⁵⁰ Irak on hyvä esimerkki keskenjääneen rauhoittamisen vaikutuksista.

Brest-Litovskissa saksalaisten kärsivällisyys alkoi loppua, joten Trotski teki 10.2.1918 yllättävän ilmoituksen vihollisuuksien lopettamisesta yksipuolisesti ilman minkäänlaista sopimusta. Bolsevikkien valtuuskunta palasi voitonriemuisena Pietariin⁵¹ varmana maailmanvallankumouksen saamasta vastustamattomasta sytykkeestä. Lenin oli kovin epäilevä yksipuolisen julistuksen tehosta.⁵² Saksan päämaja tekikin nopeasti päätöksen aselevon lopettamisesta Venäjän kanssa 7 päivän kuluessa neuvottelujen katkeamisesta, kuten oli sovittu joulukuussa 1917.⁵³ Suomen kannalta alkoi tapahtua

---

44 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 200-201

45 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 206

46 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 228

47 Svetsnikov, Vallankumous ja kansalaissota Suomessa 1917-1918 s. 80

48 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 270

49 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 232-239

50 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 66-73

51 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 202

52 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 199

53 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 253

ratkaisevia askeleita. Aselaivat lähtivät Danzigista 11.2.1918 ja jääkärit Libausta 14.2.1918. Jääolojen takia perille Vaasaan saavuttiin vasta 25.2.1918.⁵⁴

Bolsevikkien kannalta Suomessa aluksi hyvin edennyt vallankumous olikin joutunut vakaviin vaikeuksiin. Pääosa uudesta puna-armeijasta sitoutuikin Ukrainaan ja bolsevikkivallan vakauttamiseen Venäjällä.⁵⁵ Suomessa olisi kuitenkin pitänyt pikaisesti saada menestystä ennen valkoisen armeijan vahvistumista. Eversti Svetsnikov yrittikin suorittaa ratkaisevan läpimurron kohti Torniota ruotsalaisia aateveiväriä auttamaan. Huhtikuun puolessavälissä suoritettiin koko rintamalla yleishyökkäys, johon sisältyi koukkausyritys Ruoveden kautta ohi Vilppulan.⁵⁶ Yritykseen kerättiin parhaita vapaaehtoisia venäläisistä joukko-osastoista ja Itämerenlaivastosta. Venäläisen vänrikki Stolbovin johtama tykistön ja konekiväärien tukema 550 miehen venäläisosasto hyökkäsi 100 suomalaisen tukemana ulkoasiainkansankomissariaatin edustaja Poznanskin seurattessa näytöstä, mutta törmäsi Matti Laurilan johtamaan Lapuan Suojeluskuntaan kärsien murskaavan tappion.⁵⁷

Venäläiset ja suomalaiset saivat koulutettua yhä enemmän punakaartilaisia avukseen⁵⁸ ja paine valkoisten puolustuksen murtamiseksi jatkui hellittämättä. Alivoimaiset suojeluskuntalaiset tekivät ihmeitä talvisessa Etelä-Suomessa. Varsinkin Kannaksella Ahvola⁵⁹ ja Rautu⁶⁰ ansaitsevat maininnan talvisodan Kollaan veroisina torjuntavoitoina. Suomalaisten ei pitäisi koskaan unohtaa jääkärivänrikki Veikko Läheniemeä ja hänen periksiantamatonta uhrautuvaisuuttaan Raudussa.

18.2.1918 Saksa aloitti uudelleen sotatoimet Venäjää vastaan.⁶¹ Bolsevikkien kauhuksi saksalaiset etenivät murskaavan ylivoimaisina, enemmän logistiikan kuin venäläisten vastarinnan hidastamina.⁶² Sodan karaiset divisioonat vyöryivät Baltian maihin sekä valtasivat Ukrainan sieltä saatavan viljan toivossa.⁶³ Trotskin uhkapeli oli epäonnistunut ja tämä pakotti Leninin suostumaan sanelurauhaan 3.3.1918.⁶⁴

Suomelle Brest-Litovskin sopimuksessa oli merkittävää kohta, jossa Venäjä sitoutui vetämään joukkonsa Suomesta.⁶⁵ Lenin antoikin määräyksen vetäytymisestä Länsi-Suomesta, mutta hän yritti saada mahdollisimman monta venäläistä jäämään vapaaehtoisena punakaartien avuksi.⁶⁶ Kannaksella venäläisten osuus taisteluun osallistuvista tosiasiallisesti vain kasvoi ja bolsevikit johtivat punaisten sotatoimia vapaussodan loppuun asti.⁶⁷

---

54 Lauerma, Jääkärien tie s. 142-147

55 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 239

56 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 236

57 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 88-90

58 Svetsnikov, Vallankumous ja kansalaissota Suomessa 1917-1918 s. 109-111

59 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 150-152

60 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 145-149

61 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 254

62 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 261

63 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 253

64 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 260-261

65 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 263

66 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 271

67 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 273-276

Maailmanvallankumous odotti, eikä Lenin aikonut antaa tuumaakaan periksi, ellei olisi aivan pakko. Vaikka Saksa hallitsikin itärintamaa, saattoi häviö koittaa länsirintamalla milloin tahansa.

Vapaussodan lopputapahtumat

Mannerheim ei hukannut hetkeäkään, vaan suunnitteli jääkäripataljoonien organisaation ja koulutuksen. Valkoisen asevelvollisuusarmeijan liikekannallepanoon ja koulutukseen ei jäänyt neljää viikkoa enempää aikaa,⁶⁸ sillä paine rintamalla, etenkin Karjalassa, oli kova. Senaatti oli pyytänyt saksalaisia joukkoja apuun, eikä Mannerheim halunnut Suomesta Saksan vasallivaltiota, joten suomalaisten oli itse otettava haltuun maansa.⁶⁹ Vapaussota oli myös saatava päätökseen ennen kevään toukokuuta, muuten elintarviketilanne olisi entisestään pahentunut.⁷⁰ Mannerheimin käynnistettyä valkoisen armeijan hyökkäyksen 15.3.1918, se ei pysähtynyt ennen loppuparaattia 16.5.1918. Yksityiskohtien toteuttamisessa on historiankirjoitus löytänyt epäonnistumisiakin, eikä ihme, olihan kyse lähes kouluttamattomista sotilaista. Taktisesti toteutus oli kuitenkin esimerkillinen. Tampere ja Viipuri vallattiin koukkaamalla ja motittamalla. Vastustajan voimat pyrittiin hajottamaan ja eristämään pieniin osiin. Painopiste oli selkeästi Hämeen ja Satakunnan rintamalla ja siirrettiin sitten Karjalan Kannakselle niin, että punaisten yhteydet Venäjälle saatiin katkaistua Kellomäkeen päättyneellä laajalla kolmihaaraisella koukkauksella.⁷¹

Bolsevikkeille oli tärkeää pelastaa vallankumousarmeijansa Venäjän puolelle uutta yritystä varten. Niinpä kansanvaltuuskunta antoi tappion hämöttäessä traagisen käskyn vetäytyä Venäjälle.⁷² Punaisten hallinto oli alusta asti improvisointia ja kädestä suuhun elämistä.⁷³ Sotilaiden ja työläisten palkkoja maksettiin suoraan Suomen Pankin kassaholveista,⁷⁴ Lenin otti maksun suomalaisen puna-armeijan aseistamisesta ja ruokkimisesta ryöstösaaliina. Suomalaisia tehtaita tyhjennettiin ja koneita, maanviljelyskalustoa, separaattoreita, vetureita sekä laivoja rahdattiin Venäjälle.⁷⁵ Lopun hämöttäessä pako muodostui Etelä-Suomen läpi etenevien laumojen ryöstöretkeksi. Huoltoa ei ollut ja kostomentaliteetti yllytti poltetun maan taktiikkaan,⁷⁶ esimerkiksi Metsäkansan kylästä ei jäänyt juuri mitään jäljelle.⁷⁷ Tässä vaiheessa Hangossa ja Loviisassa maihinnousseista saksalaisista joukoista oli suuri hyöty. Kenraali Rüdiger von der Goltzin johtama tehokas Helsingin valtaus pelasti pääkaupungin pitkittyneistä katutaisteluista⁷⁸ ja Eversti von Brandensteinin onnistui pysäyttää Länsi-Suomen punaisten pako Lahden

---

68 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 156
69 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 259
70 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 257
71 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 165-166, 271-272
72 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 255
73 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 243
74 Louhikko, Teimme vallankumousta s. 150
75 Louhikko, Teimme vallankumousta s. 143-144, 154
76 Malmberg et al., Frihetskrigets historia i bild s. 113
77 Malmberg et al., Suomen vapaussota kuvissa II s.277-281
78 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 260

edustalle.⁷⁹ Valitettavasti varsinkin Karjalan rintamalta pääsi suuria määriä punaisia pakenemaan Venäjälle. Kansanvaltuuskuntakin livahti laivalla Viipurista jättäen punakaartilaiset taistelemaan viimeiseen mieheen.⁸⁰ Venäjälle paenneet palvelivat Leniniä uskollisesti osallistuen menestyksellä taisteluun suomalaisia, virolaisia ja venäjän valkoisia voimia vastaan,⁸¹ kunnes Stalin teloitutti suurimman osan näistä Leninin suomalaisista sotureista.⁸²

16.5.1918 marssivat valkoisen armeijan joukot paraatissa Helsinkiin. Mannerheim yritti osoittaa senaatille, että Suomella oli varteenotettava armeija ja ettei hallitusvaltaa tarvitsisi pilkkahinnasta kaupitella.⁸³ Vahinko oli kuitenkin jo tapahtunut, sillä saksalaiset olivat senaatin pyynnöstä ottaneet isännän roolin venäläisten otteesta vapautetussa Suomessa.⁸⁴

Sodan uhrin

Nyt kun on kulunut 90 vuotta vapaussodan päättymisestä, huomio tuntuu kohdistuvan lähinnä sodan uhreihin ja vankileirien huonoihin oloihin. Arvioinneissa olisi syytä muistaa puitteet, joissa väkivaltaisuudet tapahtuivat. Venäjällä Kamenev oli lokakuun vallankaappauksen jälkeen mielistellyt sotilaita ja ehdottanut, että uusi hallinto kumoaisi ensimmäisellä asetuksellaan sotilaiden kuolemanrangaistuksen. Trotski oli suostunut siihen, mutta kun Lenin oli Smolnaan saavuttuaan kuullut asiasta, hän oli suuttunut. ”Roskaa! Miten voisi tehdä vallankumouksen ampumatta ketään?” Asetus haudattiin nopeasti.⁸⁵ Niinpä Suomessakin luokkasotaa ja maailmanvallankumousta käyneet bolsevikit halusivat tuhota kokonaisia yhteiskuntaluokkia ja yhteiskuntia, joten punaiset teloittivat virkamiehiä, tehtaanjohtajia, maatalousoppilaitosten opettajia, poliiseja, pappeja ja ryöstämiään tilanomistajia sekä yritysjohtajia vain heidän yhteiskunnallisen asemansa takia⁸⁶ (75% uhreista oli siviilejä). Lisäksi uhreiksi joutui aseettomia nuoria miehiä, jotka pyrkivät valkoisten puolelle sekä laillisen hallituksen joukoista saatuja sotavankeja.

Päämajalla oli selkeä käsitys Leninin ja punaisten kovista otteista. Mannerheim oli elänyt Venäjällä samaan aikaan, kun vallankumousliikkeet olivat kehittyneet. Vielä joulukuussa 1917 hän kävi Pietarissa tiedustelumatkalla.⁸⁷ Lisäksi päämajalla oli koko vapaussodan ajan ”Pietarin erikomppania” -niminen tiedusteluelin⁸⁸ toiminnassa, joten bolsevismin todellisesta luonteesta oli hyvä käsitys valkoisten sodanjohdossa.⁸⁹ Valkoisten teloitukset kohdistuivat Leninin joukkoihin siirtyneisiin suomalaisiin maanpetteureihin⁹⁰ ja heistäkin pääasiassa

---

79 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 264

80 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 282

81 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 237, 285

82 Tuominen, Kremlin kellot s. 261

83 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 349

84 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 354

85 Radzinski, Stalin s. 153

86 Paavolainen, Poliittiset väkivaltaisuudet Suomessa 1918 I s. 107

87 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 247

88 *Kirj.huom.: Joku valpas kommunisti on käynyt hävittämässä nuo tiedustelupaperit kansallisarkistosta jättäen vain erikomppanian kansion kannet jäljelle.*

89 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 294-295

90 Paavolainen, Poliittiset väkivaltaisuudet Suomessa 1918 II s. 218

agitaattoreihin, päällystään sekä murhia ja ryöstöjä suorittaneisiin.⁹¹ Vakinaista venäläistä sotaväkeä valkoiset kohtelivat erittäin humanisti,⁹² mutta vapaaehtoisein, Brest-Litovskin sopimuksen vastaisesti Suomeen sotimaan jääneisiin venäläisiin suhtauduttiin ankarasti. Seurauksena oli venäläisten taisteluinnon lasku ja suoranainen kieltäytyminen Suomen rintamalle lähtöön.⁹³

Suurena ongelmana vapaussodan kestäessä ja sen päätyttyä mutta sotatilan jatkuessa Venäjän kanssa, oli estää vallankumousyrityksen toistuminen. Noin 80.000 Leninin soturia vasta muodostumassa olevan valtion sisällä muodostivat valtavan viidennen kolonnan.⁹⁴ Tsaarin poliisi oli yrittänyt "parantaa" vallankumouksellisia lähettämällä heitä Siperiaan. Stalinkin tuomittiin kahdeksan kertaa karkotukseen.⁹⁵ Suomen käytäntö, jossa johtajat ammuttiin ja muut tuomittiin tekojensa mukaan, sekä valtaosan asteittainen armahtaminen,⁹⁶ oli ainoa mahdollinen vaihtoehto tuossa äärimmäisen vaikeassa ja demokratian kannalta vaarallisessa tilanteessa. 75.000:lle vangille piti ilman ennakkovarautumismahdollisuutta järjestää vartiointi, tilat ja huolto. Vankien kunto ei alun alkaenkaan ollut hyvä ja lisäksi iski koko maailmaa runnellut espanjantauti. Esimerkiksi syyskuun ja joulukuun 1918 välisenä aikana USA:ssa kuoli 500.000 ja Saksassa 200.000 ihmistä.⁹⁷ Suomessakin arvioidaan 20.000 kuolleen espanjantautiin⁹⁸ ja Venäjällä Leninin vallassaolon aikana kuolleista 30 miljoonasta ihmisestä osan korjasi juuri espanjantauti.⁹⁹ Esimerkiksi Sverdlov, eräs Leninin uskollisimmista apureista, kuoli Moskovassa juuri tähän influenssaan,¹⁰⁰ jonka Mannerheim sairasti Tukholmassa 1919¹⁰¹ ja johon tuleva kenraali Raappanakin melkein menehtyi nuorena luutnanttina.¹⁰² Vuonna 1918 espanjantautia ei osattu diagnostisoida ja vasemmistossa syntyi väärinkäsitys vankien nälkään kuolemista. Nykytiedon mukaan espanjantauti ei ollut valkoisten vika, vaan maailmanlaajuinen onnettomuus. Tärkeää olisi muistaa kumousyritykseen osallistuneiden, mutta armahdettujen suuri määrä ja ihailua tulisi aiheuttaa ennätysnopea kansalaisoikeuksien palauttaminen.¹⁰³ Kumousyritykset ovat vuoden 1918 jälkeen olleet vaisuja, demokratia on säilynyt ja maata ovat puolustaneet sodissa kaikki yhteiskuntaryhmät. Ei mikään huono tulos mitattaessa vapaussodan aikaista ja sen jälkeistä päätöksentekoa.

Johtopäätöksiä voidaan myös vetää karkuun päässeiden punaisten teoista. Vallankumoukselliset Leninin soturit olivat todella uskollisia aatteelleen. He taistelivat etulinjassa Itä-Karjalan hallinnasta ja Pietarin kohtalosta.¹⁰⁴ Mm. punaisen kaartin esikuntapäällikkönä toiminut Gylling johti Karjalan työkansan kommuunia kollektivisoiden pakolla maatilat ajaen tuhansia maanpakoon

---

91 Hannula, Suomen vapaussodan historia s. 230

92 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 225

93 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I s. 289

94 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 236

95 Radzinski, Stalin s. 87

96 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 236

97 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka, s. 246

98 Linnanmäki, väitös: Espanjantauti Suomessa. Influenssapandemia 1918-1920 s. 1

99 Lappalainen et al., Horisontti, Historia Napoleonista nykypäivään luku 45

100 Service, Lenin s. 447

101 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 411

102 Partanen et al., E.J.Raappana, Rajan ja sodan kenraali s. 47

103 Tarkka et al., Itsenäisen Suomen historia 1 s. 263

104 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 237, 285

Suomeen.¹⁰⁵ Suomalaiset punaiset olivat myös mukana kukistamassa Kronstadtin kapinaa 1921, joka aiheutui kapinallisten vaatimuksesta palauttaa sotamiesneuvostot. Ainakin 12 punaista toimi Leninin salaisen poliisin Tsekan päälliköinä ja näistä suomalaisista korkeimpana hierarkiassa jo aiemmin mainittu Adolf Taimi.¹⁰⁶ Otto Ville Kuusinen kavalsi läheisiään pysyäkseen Stalinin suosiossa ja lähetti tyttärensä useaan otteeseen syyttämään vallankumousta Suomessa.¹⁰⁷

Taistelu bolsevismia vastaan jatkuu

Vuonna 1918 sosialidemokraattien virhe oli hylätä demokratia ja pyrkiä valtaan Leninin tuella. Oikeiston virhe oli turvautua liiaksi Saksaan. Svinhufvudia oli Siperia opettanut pelkäämään venäläisiä ja muutkin eturivin poliitikot tunsivat autonomian ajalta venäläiset liiankin hyvin. Tämä johti virheelliseen ulkopoliittiseen tilannearviointiin. Ainoastaan yksi merkittävä suomalainen omasi riittävästi kansainvälisen politiikan tuntemusta ja oli sotilasasioissa pätevä arvioimaan Saksan menestymisen mahdollisuuksia länsirintamalla ja valkoisen armeijan painoarvoa pohjolan poliittisellakin taistelukentällä ... Mannerheim.¹⁰⁸ Menettyään ylipäällikön aseman käytännössä saksalaisille, Mannerheim erosi ja matkusti Ruotsiin solmimaan suhteita Englannin ja Ranskan diplomaatteihin. Samalla matkalla yksityishenkilönä liikkunut valkoinen kenraali kutsuttiin Ruotsin kuninkaan luo vastaanottamaan miekkaritarikunnan suurristin. Kuningas sanoi palkitsemisen syyksi bolsevikien pysäyttämisen Suomessa, koska levottomuudet olivat heti loppuneet myös Ruotsissa. Suomessa poliittinen johto järjesti saksalaista kuningasta, vasemmisto oli jäävänyt itsensä päätöksenteosta ja Mannerheim yksityishenkilönä hoiti suhteita länteen.¹⁰⁹

8.8.1918 oli Saksan armeijan synkkä päivä länsirintamalla, eikä keisarikunta enää toipunut saamastaan iskusta, vaan hajosi lokakuun aikana.¹¹⁰ Venäjälle Saksan siirtyminen näyttämöllä sivuosaan avasi mahdollisuuden menetettyjen alueiden takaisinvaltauksen. Bolsevismilla oli jälleen mahdollisuus maailmanvallankumoukseen. Brest-Litovskin rauhansopimuksen mitätöinnin yhteydessä bolsevikit julistivat sodan Länsi-Euroopan porvareille.¹¹¹ Suomalaiset kuuluivat mitä suurimmassa määrin tähän ryhmään. Ensimmäiseksi Venäjä hyökkäsi viljan takia Ukrainaun ja reunavaltioiden heikoimpaan lenkkiin Balttiaan.¹¹²

Suomalaisille onneksi Mannerheim oli ainoana mahdollisena henkilönä nimetty valtionhoitajaksi 27.11.1918. Hän oli suunnitellut ja neuvotellut Ranskan ja Englannin kanssa ohjelman Suomen tulevasta hallinnosta, vaalien aikataulusta ja Suomen itsenäisyyden tunnustamisesta. Samalla hän oli järjestänyt mittavan vilja-avun Yhdysvalloista elintarvikepulassa kamppailevaan Suomeen.¹¹³

---

105 Kuusi et al., Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa, AKS:läinen elämäkerrasto s. 12-14

106 Harjula, Suomalaiset Venäjän sisällissodassa 1917-1922 s. 140-142, 218-221

107 Radzinski, Stalin s. 464

108 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 110-111

109 Mannerheim, Muistelmat, Ensimmäinen osa s. 361-368

110 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 238, 240

111 Wheeler-Bennett, Brest-Litovsk, the forgotten peace s. 449

112 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 63-64, 76-77

113 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 114-115

Mannerheimin ja Venäjällä kovasti pelätyn valkoisen armeijan takia Suomi sai toistaiseksi olla rauhassa, mutta joulukuussa 1918 bolsevikit lähestyivät jo Tallinnaa. Mannerheim ja suomalaiset aktivistit tajusivat Suomenkin olevan uhattuna ja lähettivät merkittävän vapaaehtoisjoukon auttamaan eteläistä sivustaamme Viroa. Kun myös englantilainen laivasto-osasto tuli hätiin, saatiin bolsevikit työnnettyä Viroota helmikuuhun 1919 mennessä.¹¹⁴ Liettua ja Latvia olivat joutuneet bolsevikkien käsiin, mutta Puola oli julistautunut itsenäiseksi ja kyennyt torjumaan Leninin ekspansiolitiikan. Ensimmäinen maailmansota jatkui Itä- ja Keski-Euroopassa bolsevismien vastaisena taisteluna. Saksassa valtaan nousseet sosialidemokraatit joutuivat ottamaan kovat otteet käyttöön ennen kuin bolsevikkivallankumous saatiin tukahdutettua. Vuoden 1919 aikana Baijeri ja Unkari olivat hetken neuvostotasavaltoja valmiina liittymään Neuvostoliittoon.¹¹⁵ Bolsevikkeja pidättelivät valkoisten venäläisten ryhmittymät pohjoisessa, idässä ja etelässä sekä Suomi, Viro, Puola, Englanti, Ranska ja saksalaiset vapaaehtoiset. Vuoden 1919 aikana yleinen tilanne oli ensin bolsevikkeja vastaan, mutta voitettuaan valkoiset venäläiset yksi kerrallaan eri rintamilla, alkoi 1919 jälkipuoliskolla bolsevikkivalta vakiintua Venäjällä.¹¹⁶ Mannerheim hävisi presidentinvaalit Ståhlbergille heinäkuussa 1919, koska kansanedustajat eivät alkuunkaan ymmärtäneet kansainvälistä tilannetta ja Mannerheimin interventiolitiikkaa.¹¹⁷ Seurauksena oli hyvän juristin, mutta ulkopoliittisen noviisin kohtalokas hallintokausi. Itä-karjalaiset jätettiin bolsevikkien armoille, vaikka pienet vapaaehtoisjoukot näyttivät, että Suomi halutessaan olisi sotilaallisesti lähes sanellut rajansa.¹¹⁸ Suomenlahdella toiminut ja Koiviston satamaa tukikohtanaan pitänyt amiraali Cowanin englantilainen laivasto-osasto taisteli urheasti pitäen punalaivaston tiukasti Kronstadtissa. 1919 lopussa britit vetäytyivät Suomenlahdelta¹¹⁹ ja Murmanskista, vaikka Winston Churchill ja marsalkka Foch olivat yrittäneet saada yhteisrintamaa aikaan bolsevikkien kaatamiseksi.¹²⁰

Vuoden 1920 aikana Bolsevikit saattoivat jälleen suunnata tarmonsaa maailmanvallankumouksen edistämiseen.¹²¹ Viro solmi keväällä rauhansopimuksen Venäjän kanssa ja suomalaiset kävivät rajut kaksiviikkoiset torjuntataistelut Porajärven rajoilla bolsevikkien yrittäessä valkoisten venäläisten perässä rajan yli.¹²² Bolsevikkien karkotettua suomalaiset Petsamosta alkoivat Tarton rauhanneuvottelut.¹²³ Bolsevikit keskittivät voimansa Puolaa vastaan ja onnistuivat heinäkuuhun 1920 mennessä etenemään Varsovan lähelle. Moskovassa jaettiin Eurooppaa bolsevikkijohdon kesken, kunnes Ranskan tukeman Pilsudskin onnistui lyödä Venäläiset Puolan rajojen taa. Syyskuussa 1920 Leninin oli myönnettävä, ettei vallankumous Euroopassa onnistuisi sillä kertaa. Venäjä oli hajoamisasteessa sodittuaan yhtäjaksoisesti kuusi vuotta ja

---

114 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 115-116

115 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 247, 249, 250, 254

116 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 211

117 Ruotsila, Churchill ja Suomi s. 63-68

118 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 311-312, 352

119 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 288

120 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 122-123

121 Service, Lenin s. 480

122 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 328

123 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 264, 268

maan jouduttua infrastruktuurin hajottamisen takia vakavaan nälänhätään.¹²⁴ Suomenkin kanssa solmittiin Tarton rauhansopimus 14.10. 1920 erittäin huonoin ehdoin, koska sosialidemokraatit vuotivat Suomen minimiehdot venäläisille.¹²⁵ Suomi oli vihdoinkin vapaa ja sillä oli Venäjän kanssa sovitut viralliset rajat. Rauhasta oli maksettu hirvittävä hinta. Repola ja Porajärvi vaihdettiin Petsamoon ja koko Itä-Karjalan suomalainen väestö jätettiin bolševikkien käsiin. Ensin heidän vainoajanaan oli pakoon päässeistä punakaartilaisista koottu Karjalan työkansan kommuuni.¹²⁶ Yli 30.000 Itä-Karjalaista ja tuhansia Inkeriläisiä pakeni itsenäisen Suomen puolelle näitä viimeisiä suomalaisia Leninin sotureita. Pakolaisista huolehtivat ainoastaan suojeluskunnat ja AKS.¹²⁷ Tuntematon määrä Karjalaan jääneistä tapettiin neuvostovallan nimissä ja lopulta Stalinin puhdistuksissa suomalaiset punaisetkin joutuivat uhreiksi. Ilman itsenäisyysaktivisteja, jääkäreitä, suojeluskuntia ja Mannerheimia olisi koko Suomi kansanvaltuuskunnan johtamana kokenut saman kohtalon.

Toisessa maailmansodassa, jonka Neuvostoliitto ja Saksa yhdessä aloittivat,¹²⁸ jatkui kahden suurvallan kamppailu reunavaltioiden hallinnasta. Suomessa Marsalkka Mannerheim valittiin vapaussodassa ja Suomen itsenäistymisvaiheissa ansaitsemansa arvonannon takia, itseoikeutetusti ylipäälliköksi.¹²⁹ Suomi oli ainoa reunavaltio, joka selvisi lähes kokonaan miehitykseltä. Kylmä sota jatkoi reunavaltioiden kurittamista, kunnes Neuvostoliitto hävisi Ronald Reaganin aikana ja seurasi suvantovaihe, jonka aikana monet reunavaltiot, paitsi muun muassa Suomi, Ukraina ja Georgia liittyivät NATO:on. Nyt Venäjä voimistuu jälleen.

Jälkipuhe

Vuoden 1918 tapahtumista puhuttaessa vapaussota-nimitys on syrjäytynyt 1960-luvulla, ei suinkaan historian tosiasioiden takia, vaan Neuvostoliiton painostuksesta henkisesti murtuneiden "historiatieteilijöiden" kirjoittaessa historiaa uusiksi. Nyt olisi aika palata tosiasioihin pohjautuvaan historiantulkintaan ja puhua tapahtumien tärkeyttä vähättelevien sisällissodan tai kansalaissodan sijasta vapaussodasta, jota käytiin itsenäisyyden saavuttamiseksi ja maailmanvallankumouksen pysäyttämiseksi

Winston Churchill piirsi vallankumouksellisen menettelyn tiekartan vuonna 1930.¹³⁰ Se on hyvin sovellettavissa Suomen tapahtumiin itsenäistymisen pyörteissä, mutta antaa osviittaa myös tämän päivän tiedonvälitys-sotaan.

"A Communist is not only the holder of certain opinions; he is the pledged adept of a well-thought-out means of enforcing them. The anatomy of discontent and revolution has been studied in every phase and aspect, and a veritable drill book prepared in a scientific spirit for subverting all existing institutions.

---

124 Service, Lenin s. 482-483, 487, 496-497

125 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 357

126 Polvinen, Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II s. 369

127 Kuusi et al., Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa, AKS:läinen elämäkerrasto s. 14

128 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 523

129 Tiainen et al., Vuosisatamme kronikka s. 528

130 Churchill, Great contemporaries s. 152-154

The method of enforcement is as much a part of the Communist faith as the doctrine itself. At first the timehonoured principles of Liberalism and Democracy are invoked to shelter the infant organism. Free speech, the right of public meeting, every form of lawful political agitation and constitutional right are paraded and asserted. Alliance is sought with every popular movement towards the left. The creation of a mild Liberal or Socialist regime in some period of convulsion is the first milestone. But no sooner has this been created than it is to be overthrown. Woes and scarcity resulting from confusion must be exploited. Collisions, if possible attended with bloodshed, are to be arranged between the agents of the New Government and the working people. Martyrs are to be manufactured. An apologetic attitude in the rulers should be turned to profit. Pacific propaganda may be made the mask of hatreds never before manifested among men. No faith need be, indeed may be, kept with non-communists. Every act of goodwill, of tolerance, of conciliation, of mercy, of magnanimity on the part of Governments or Statesmen is to be utilized for their ruin. Then when the time is ripe and the moment opportune, every form of lethal violence from mob revolt to private assassination must be used without stint or compunction. The citadel will be stormed under the banners of Liberty and Democracy; and once the apparatus of power is in the hands of the Brotherhood, all opposition, all contrary opinions must be extinguished by death. Democracy is but a tool to be used and afterwards broken; Liberty is but a tool to be used and afterwards broken; Liberty but a sentimental folly unworthy of the logician. The absolute rule of a self-chosen priesthood according to the dogmas it has learned by rote is to be imposed upon mankind without mitigation progressively for ever. All this, set out in prosy text-books, written also in blood in the history of several powerful nations, is the Communist's faith and purpose. To be forewarned should be to be forarmed!"

Vapaasti suomennettuna Churchillin "tiekartan" olennainen sisältö on seuraava:
"Kommunistit ovat tutkineet vallankumouksen perusolemusta tieteellisen tarkasti ja valmistelleet sen perusteella "opaskirjan" tuhoamaan kaikki muut olemassa olevat hallintojärjestelmät. Pakkokeinojen käyttö on yhtä suuri osa kommunismia kuin itse aate.

1. Kunnianarvoisia, demokraattisia periaatteita, kuten puheenvapautta, kokoontumisvapautta, kaikkia laillisia agitaatiokeinoja ja perustuslaillisia vapauksia käytetään mahtailen hyväksi. Liittoumaa etsitään kaikkien vasemmistolaisittain suuntautuneiden kansanliikkeiden kanssa. Liberaalin tai sosialistisen hallituksen aikaansaaminen on ensimmäinen virstanpylväs.
2. Heti kun edellinen vaihe on saavutettu, hallitusta aletaan kaataa. Sekaannuksen aiheuttamia vaivoja ja puutetta hyväksikäytetään. Yhteentörmäyksiä, jos mahdollista verisiä, järjestetään työläisten ja kaadettavan hallituksen edustajien välille. Marttyyrejä luodaan. Sovittelevaa propagandaa käytetään naamioimaan kommunistista vihaa. Jokainen hallituksen tai poliitikon ele, joka pyrkii hyväntahtoisuuteen, suvaitsevuuuteen, liennytykseen tai jalomielisyyteen käytetään heidän tuhoamiseksi.
3. Sitten, kun aika on kypsä ja hetki otollinen, kaikenmuotoista väkivaltaa laumojen mellakoinnista salamurhiin käytetään ilman rajoituksia ja tunnonvaivoja. Linnoitus vallataan vapauden ja demokratian lippujen alla.
4. Kun valtakoneisto on veljeskunnan käsissä, koko oppositio ja kaikki vastakkaiset mielipiteet tukahdutetaan teloituksilla. Demokratia on siis vain työkalu, joka tarpeettomaksi tultuaan rikotaan, vapaus vain tunteellinen hullutus, joka on arvoton loogikolle.

Tämän ennakkovaroituksen tulisi johtaa ennakkoon varustautumiseen."

LÄHTEET

- CHURCHILL, WINSTON S. Great contemporaries. Kolmas painos. London 1947.
- HANNULA, J.O. Suomen vapaussodan historia. Viides painos. Porvoo 1956.
- HARJULA, MIRKO Suomalaiset Venäjän sisällissodassa 1917-1922. Jyväskylä 2006.
- KUUSI, MATTI – AITOLA, VILLE-PAAVO Neljätuhatta veljestä, sataneljä elämäntarinaa, AKS:läinen elämäkerrasto. Porvoo 1991.
- LAPPALAINEN, MATTI Hannes Ignatius, Mannerheimin harmaa eminenssi. Juva 2005.
- LAPPALAINEN, OSMO - NOUSIAINEN, JORMA - PITKÄNEN, RAIMO - RUSAMA, ERKKI – HÄMÄLÄINEN, JAAKKO Horisontti, historia Napoleonista nykypäivään. Helsinki 2003.
- LAUERMA, MATTI Jääkärien tie. Porvoo 1984.
- LINNAMÄKI, EILA Väitös: Espanjantauti Suomessa. Influenssapandemia 1918-1920 (http://www.valt.helsinki.fi/yhis/linnanmaki_vaitos.htm)
- LOUHIKKO, E.K. Teimme vallankumousta. Helsinki 1943.
- MALMBERG, LAURI – ÖSTERMAN, HUGO – KIVILINNA, M. – VIHHERJUURI, H.J. – YLÄNNE, YRJÖ Frihetskrigets historia i bild. Helsinki 1938.
- MALMBERG, LAURI – ÖSTERMAN, HUGO – KIVILINNA, M. – VIHHERJUURI, H.J. – YLÄNNE, YRJÖ Suomen vapaussota kuvissa. Helsinki 1934.
- MANNERHEIM G. Muistelmat, Ensimmäinen osa. Helsinki 1951.
- PAAVOLAINEN, JAAKKO Poliittiset väkivaltaisuuDET Suomessa 1918 I. Toinen painos. Helsinki 1966.
- PAAVOLAINEN, JAAKKO Poliittiset väkivaltaisuuDET Suomessa 1918 II. Helsinki 1967.
- PARTANEN, JUKKA – POHJONEN, JUHA – TUUNAINEN, PASI E.J.Raappana, Rajan ja sodan kenraali. Keuruu 2007.
- POLVINEN, TUOMO Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 I. Toinen painos. Porvoo 1967.
- POLVINEN, TUOMO Venäjän vallankumous ja Suomi 1917-1920 II. Porvoo 1971
- RADZINSKI, EDVARD Stalin. Toinen painos. Juva 1996.
- RUOTSILA, MARKKU Churchill ja Suomi. Keuruu 2002.
- SERVICE, ROBERT Lenin. Toinen painos. Juva 2004.

SVETSHNIKOV, M.S. Vallankumous ja kansalaissota Suomessa 1917-1918.
Helsinki 1925.

TARKKA, JUKKA – POLVINEN, TUOMO – SOIKKANEN, HANNU
Itsenäisen Suomen historia 1. Jyväskylä 1991.

TIAINEN, JORMA O. – MÄKELÄ, PEKKA – AHOLA, MATTI
Vuosisatamme kronikka. Toinen painos. Gummerus, Turnhout 1989.

TUOMINEN, ARVO Kremlin kellot. Kuudes painos. Helsinki 1957

WHEELER-BENNETT, J.W. Brest-Litovsk, the forgotten peace. Toinen painos.
New York 1966.